

EVROPSKÁ KAMPAŇ O HODNOCENÍ RIZIK

Shrnutí kampaně

ZDRAVÉ PRACOVÍŠTĚ

DOBŘE PRO VÁS – DOBRÉ PRO PODNIKÁNÍ

<http://hw.osha.europa.eu>

Evropská agentura pro
bezpečnost a ochranu
zdraví při práci

Zdravé pracoviště

Obsah

1.	Základní informace	3
1.1	Význam hodnocení rizik.....	3
1.2	Hodnocení rizik – klíč k ochraně zdraví na pracovišti	4
1.3	Právní základ	5
2.	Zdravé pracoviště: Dobré pro Vás. Dobré pro podnikání. Evropská kampaň o hodnocení rizik	5
2.1	Souvislosti	5
2.2	Cíle kampaně	6
2.3	Strategie kampaně	6
2.4	Kalendář kampaně	7
2.5	Materiály pro kampaň	8
2.6	Jak se zapojit?	9
2.7	Osvědčení o účasti a nabídka partnerství.....	9
3.	Hodnocení rizik – skutečnosti a čísla	10
3.1	Napříč Evropou.....	10
3.2	Hodnocení rizik v pěti krocích.....	12
4.	Případové studie	12
4.1	Vážný úraz způsobený chemickou látkou.....	13
4.2	Smrtelné úrazy v zemědělství.....	13
4.3	Poškození z přetěžování opakovanými pohyby (RSI)	13
5.	Příklady správné praxe	14
5.1	Odstraňování rizika.....	14
5.2	Snížení hlučnosti, snížení prašnosti	14
6.	Další odkazy	15
7.	O Evropské agentuře pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci	15

1. Základní informace

1.1 Význam hodnocení rizik

Bezpečnost a ochrana zdraví pracovníků je v zájmu všech a většinu pracovních úrazů a nemocí z povolání navíc lze předcházet. Ale jak?

Prvním krokem je hodnocení rizik

Hodnocení rizik stojí na počátku procesu řízení rizik. Umožňuje zaměstnavatelům pochopit, jaké kroky musí podniknout, aby zlepšili úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti a zároveň zvýšili produktivitu práce.

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA) připravila celoevropskou informační kampaň zaměřenou na hodnocení rizik. Kampaň je namířena zejména na vysoce riziková odvětví a na malé a střední podniky (SME).

Po přijetí evropské rámcové směrnice, k němuž došlo v roce 1989, se hodnocení rizik postupně stalo běžným způsobem, jak zajišťovat prevenci na pracovišti, a pravidelně ho dnes provádí statisíce podniků po celé Evropě.

Níže uvedené údaje¹ týkající se pracovních úrazů a nemocí z povolání však naznačují, že situaci v této oblasti je třeba ještě zlepšit. S pracovními úrazy nebo vážným poškozením zdraví na pracovišti se na území EU každoročně potýkají miliony lidí.

- ▣▣▣▣ ➤ **Každé tři a půl minuty v EU někdo zemře v důsledku působení faktorů souvisejících s prací. To znamená téměř 167 000 úmrtí ročně buď v důsledku pracovních úrazů (7 500), nebo nemocí z povolání (159 500).**
- ▣▣▣▣ ➤ **Každé čtyři a půl vteřiny dojde v EU k pracovnímu úrazu, který donutí pracovníka zůstat doma po dobu nejméně tří pracovních dnů. Počet pracovních úrazů, které způsobí třídní nebo delší pracovní neschopnost, je obrovský, každoročně více než 7 milionů.**

Pracovní úrazy a nemoci z povolání navíc přicházejí **draho**.

- ▣▣▣ ➤ Finanční zátěž pro pracovníky a jejich rodiny: za těmito statistikami se skrývají skuteční lidé se svými vlastními příběhy, jak ukazují případové studie v oddíle 4.
- ▣▣▣ ➤ Finanční zátěž pro organizace: pokud při práci dojde k nepředvídaným situacím, má to dopad na produktivitu podniku a v důsledku pracovních úrazů a nemocí z povolání rostou náklady, zvyšuje se míra pracovní neschopnosti a fluktuace a klesá stupeň motivace pracovníků.

- ➡ Finanční zátěž pro státní správu: úrazy a nemoci představují velké břemeno pro systém zdravotní péče.

Řádné hodnocení rizik může přinést řadu **obchodních výhod**:

- ➡ Vytvoření bezpečných pracovních podmínek umožňuje společností snížit náklady vyplývající z pracovních úrazů a nemocí z povolání.
- ➡ Řádné hodnocení rizik pomáhá snižovat míru pracovní neschopnosti a s nižším počtem uplatňovaných nároků klesají náklady na pojistné.
- ➡ Pracovníci s vyšším stupněm motivace jsou produktivnější a výkonnější a snižuje se také míra fluktuace zaměstnanců. To vše napomáhá vyšší konkurenceschopnosti podniků.

1.2 Hodnocení rizik – klíč k ochraně zdraví na pracovišti

Hodnocení rizik je základním kamenem evropského přístupu k problematice bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a existují pro to dobré důvody. Pokud se hodnocení rizik neprovádí nebo se mu nevěnuje dostatečná pozornost, není možné spustit vhodný proces řízení rizik a je jen málo pravděpodobné, že dojde k přijetí vhodných preventivních opatření. Systematické hodnocení rizik proto zvyšuje úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti a celkovou výkonnost podniku.

Hodnocení rizik je proces posouzení pracovních rizik, jež vznikají v důsledku nebezpečí na pracovišti. Zahrnuje systematické zkoumání všech pracovních aspektů, které zohledňuje tyto otázky:

- ➡ co by mohlo být příčinou poškození zdraví nebo újmy,
- ➡ zda je možné nebezpečí zamezit, a pokud nikoli,
- ➡ jaká preventivní či ochranná opatření jsou nebo by měla být přijata, aby bylo možné mít rizika pod kontrolou.

Po odhalení rizika je zapotřebí nejprve zvážit,
zda je možné ho odstranit.
Pokud to možné není,
je třeba mít riziko pod kontrolou.

1.3 Právní základ

Zaměstnavatelé mají obecnou povinnost zaručit bezpečnost a ochranu zdraví pracovníků ve všech aspektech souvisejících s prací. Hodnocení rizik zaměstnavatelům umožňuje přijmout opatření, která jsou zapotřebí pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví jejich pracovníků.

Hodnocení rizik je od přijetí rámcové směrnice 89/391ⁱⁱ zákonným požadavkem. V této směrnici se zdůrazňuje klíčový význam hodnocení rizik a jsou v ní zakotvena základní ustanovení, kterými se každý zaměstnavatel musí řídit. Členské státy však mají právo zavést na ochranu svých pracujících přísnější opatření.

Další informace o hodnocení rizik:

<http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>

2. Zdravé pracoviště: Dobré pro Vás. Dobré pro podnikání. Evropská kampaň o hodnocení rizik

2.1 Souvislosti

V roce 2004 bylo vydáno sdělení Evropské komiseⁱⁱⁱ o praktickém provádění rámcové směrnice 89/391 a jejích pěti prvních samostatných směrnic. Tento dokument zdůrazňuje potřebu šířit úlohu hodnocení rizik a rovněž klade důraz na potřebu zlepšit jeho provádění a kvalitu.

- Úkoly v rámci hodnocení rizik, dokumentace a dohledu dosud nejsou obecně známé a rozšířené, a to ani v členských státech, které mají tradici založenou na prevenci.
- Hodnocení rizik se často považuje za „jednorázovou“ akci a nemá trvalý charakter.
- Rizika nejsou analyzována a vyhodnocována souhrnně. Důsledkem toho je, že se přijímají izolovaná opatření, ale neexistuje celkový přístup k analýze podmínek na pracovišti.
- Při provádění povrchního hodnocení rizik se klade důraz na rozpoznání zjevných a bezprostředních rizik, dlouhodobým účinkům, jako například působení chemických látek, se však pozornost nevěnuje.
- Psychosociálním rizikům a faktorům, které souvisejí s organizací práce, se hodnocení rizik věnuje jen zřídka.
- Zaměstnavatelé nedohlížíjí dostatečně na účinnost přijatých opatření.

2.2 Cíle kampaně

Hodnocení rizik může být složitým úkolem, což platí zejména pro malé a střední podniky, ale nemusí tomu tak být. Cílem kampaně o hodnocení rizik je:

- ▣ **zvýšit povědomí** o právní odpovědnosti a významu a praktické potřebě hodnotit rizika na pracovišti. Hodnocení rizik není cílem samo o sobě, je ale účinným nástrojem na rozpoznání potřeby preventivních opatření,
- ▣ **demystifikovat tento proces** a ukázat, zvláště malým a středním podnikům, že hodnocení rizik nemusí být nutně komplikovanou a byrokratickou činností nebo úkolem pouze pro odborníky,
- ▣ **propagovat přístup** k hodnocení rizik **v pěti krocích** (viz oddíl 3.2),
- ▣ **vybízet společnosti** k tomu, aby hodnocení rizik prováděly vlastními silami, mají-li k dispozici kompetentní pracovníky,
- ▣ zdůraznit skutečnost, že hodnocení rizik je **trvalý proces**, nikoli jednorázová povinnost,
- ▣ zdůraznit skutečnost, že **kvalita se vyplácí** (a že je důležité dokumentovat, sledovat a revidovat hodnocení rizik),
- ▣ propagovat hodnocení rizik spojené s účastí všech, **zapojení každého pracovníka** do hodnocení rizik, a
- ▣ **podporovat osvědčené postupy**, které jsou přenosné a pomáhají zjednodušit proces.

Hlavním cílem je samozřejmě pomoci omezit počet lidí, kteří na pracovišti utrpí úraz nebo v důsledku výkonu své práce onemocní, a to nyní i v budoucnosti.

2.3 Strategie kampaně

Se zahájením kampaně o hodnocení rizik (2008–2009) přechází Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na **dvouletý cyklus kampaní**. Účelem této změny je zvýšit účinnost kampaní při dosahování cílů strategie Společenství pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2007–2012.

Díky rozšíření průběhu kampaně Evropského týdne na období dvou let, bude k dispozici více času na přípravu a následné činnosti, včetně plánování strategie kampaně a vypracování nových materiálů pro kampaň a jejich překlady, výrobu a distribuci.

Úspěšnost kampaně závisí na aktivní podpoře a spolupráci celé řady zúčastněných subjektů a partnerů kampaně, včetně kontaktních míst Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, kterými jsou obvykle vnitrostátní orgány pro bezpečnost a ochranu zdraví v jednotlivých členských státech. Nový model se proto více zaměřuje na **kampaně založené na využívání sítí**. To poskytuje i více času na navazující činnosti, zejména na propagaci osvědčených postupů a rozvoj partnerství.

Cílem kampaně je rovněž zapojit širokou škálu podniků a organizací a předávat klíčové poselství kampaně dále jejich dodavatelům, smluvním partnerům a sousedům a přimět je k účasti na kampani. Zejména velké společnosti mají zájem napomáhat menším podnikům ve svých dodavatelských řetězcích a prostřednictvím vzájemné spolupráce podporovat sdílení zkušeností a odborných znalostí.

Kampaň má podporu předsednictví EU, zastávaného v roce 2008 Slovinskem a Francií a v roce 2009 Českou republikou a Švédskem, Evropského parlamentu, Evropské komise a evropských sociálních partnerů.

2.4 Kalendář kampaně

2008

---

13. června	Zahájení kampaně za účasti Evropské komise a slovinského předsednictví EU v Bruselu
20.–26. října	Evropský týden bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (43. kalendářní týden)
3.–4. listopadu	FITS (Forum International Travail Santé) za účasti francouzského předsednictví EU
listopad/prosinec	předání národních hodnocení příkladů správné praxe k posouzení na úrovni EU

Evropské týdny jsou každoroční sérií událostí, které se konají ve všech členských státech EU na podporu vyšší úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti. Jsou přístupné všem, koho tato oblast zajímá.

Součástí kampaně jsou také ceny za správnou praxi udělované podnikům a organizacím, které výjimečným způsobem přispěly k podpoře hodnocení rizik na pracovišti. V roce 2008 se soutěž o ceny za správnou praxi pořádá na národní úrovni i na úrovni EU.

únor/březen	Konference a ceny za správnou praxi pod záštitou českého předsednictví EU
únor–září	Tematické aktivity se zaměřením na konkrétní oblasti a odvětví
19.–25. října	Evropský týden bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (43. kalendářní týden)
říjen/listopad	Konference pod záštitou švédského předsednictví EU
listopad	Závěrečný ceremoniál k ukončení kampaně

Po vyhlášení výherců cen za správnou praxi budou vítězné příklady propagovány po celý rok 2009.

2.5 Materiály pro kampaň

Veškeré materiály pro kampaň se vyhotovují ve 22 jazycích EU a jsou k dispozici zdarma ke stažení na internetových stránkách kampaně:

<http://hw.osha.europa.eu>

Tyto materiály zahrnují

- ▶ plakáty a letáky,
- ▶ informační listy,
- ▶ prezentace v programu PowerPoint,
- ▶ případové studie správné praxe,
- ▶ kvízy,
- ▶ animace s populární kreslenou postavičkou Napo,
- ▶ tipy jak organizovat a řídit činnosti v průběhu Evropského týdne,
- ▶ sekce o partnerech a událostech,
- ▶ odkazy na zdroje na souvisejících internetových stránkách

a mnohem více...

Internetové stránky umožňují rovněž přístup k nástrojům pro hodnocení rizik rozděleným podle odvětví a druhu nebezpečí, které pomáhají s praktickými stránkami provádění hodnocení rizik.

Veškeré materiály mohou jednotlivé organizace využívat bezplatně a distribuovat je svým zainteresovaným subjektům a partnerům.

V průběhu kampaně budou pořádány tiskové konference a jiné mediální akce na podporu propagace významu hodnocení rizik.

2.6 Jak se zapojit?

Cílem Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci je přimět jednotlivce a organizace všech velikostí, aby se zapojili do kampaně a organizovali v průběhu Evropských týdnů nebo kdykoli během kampaně vlastní akce a činnosti.

Zúčastnit se může každý:

- zaměstnavatelé – z veřejného i soukromého sektoru – včetně malých a středních podniků,
- řídicí pracovníci, vedoucí týmů i zaměstnanci,
- odborové organizace a zástupci zaměstnanců pro BOZP,
- orgány působící v oblasti BOZP,
- odborníci na oblast BOZP a odborníci z praxe,
- regionální i místní organizace poskytující služby v oblasti prevence BOZP a pojištění.

Zapojit se mohou tím, že budou organizovat

- názorné ukázky, prezentace a výstavy z oblasti bezpečnosti,
- školení, semináře a workshopy,
- soutěže o nejlepší plakát a kvízy,
- reklamní a propagační kampaně,
- partnerství mezi podniky a vzdělávacími a školícími středisky,
- programy „dobrých sousedských vztahů“ mezi velkými a malými zaměstnavateli,
- projekty podporující předkládání nových nápadů,
- činnosti zaměřené na rozeznávání nebezpečí,
- inspekční dny.

Máte-li zájem o více informací o jednotlivých akcích nebo o tom, jak se zapojit, obraťte se na kontaktní místo ve své zemi – kontaktní údaje naleznete na internetové stránce Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. http://osha.europa.eu/about/partners/focal_points/

Organizacím, které plánují uspořádání vlastních akcí v rámci Evropského týdne, nabízí naše internetová stránka příklady správné praxe a fóra, na nichž mohou sdílet nápady, poskytovat zpětnou vazbu a dovědět se, co dělají ostatní.

2.7 Osvědčení o účasti a nabídka partnerství

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci usiluje o vybudování partnerství, z nichž budou mít prospěch všechny zúčastněné strany, a připravila řadu způsobů a činností, které zviditelní partnery kampaně a budou propagovat jejich příspěvky a aktivity v rámci kampaně.

- ➡ **Vy nám pomáháte** zvyšovat povědomí o hodnocení rizik a zviditelnit kampaň zaměřenou na zdravé pracoviště.
- ➡ **My vás** zviditelníme jako partnera kampaně a jako organizaci, která věnuje pozornost bezpečnosti a ochraně zdraví na pracovišti.

Existují dva stupně zapojení a uznání:

- ➡ **Osvědčení o účasti** při aktivním zapojení do některé z činností na národní nebo evropské úrovni.
- ➡ **Nabídka partnerství** jde dále a poskytuje příležitost využít široké palety možností propagace a posílit vaše postavení v rámci komunity zabývající se problematikou BOZP i mimo ni, a sice díky velké pozornosti a popularitě, které se kampani zaměřené na zdravé pracoviště dostává. Nabídka je určena těm, kdo se významnou měrou zapojí do kampaně a znásobí své úsilí prostřednictvím členů své sítě (organizováním vlastních akcí, konferencí nebo soutěží, propagací kampaně na internetové stránce, distribucí materiálů ke kampani atd.).

Máte-li zájem o více informací o těchto nabídkách, prostudujte si sekci o partnerech, kterou naleznete na internetové stránce kampaně: <http://hw.osha.europa.eu/partners>

3. Hodnocení rizik – skutečnosti a čísla

3.1 Napříč Evropou

Hodnocení rizik se úspěšně provádí v podnicích různé velikosti po celé Evropě. Níže uvedené empirické údaje však ukazují, že je stále co zlepšovat, zejména v malých a středních podnicích.

Hodnocení rizik není všeobecně rozšířeno

- ➡ Podle průzkumu konaného v roce 2004 ve Francii uvádí 76 % zaměstnavatelů v podnicích s 20 a více zaměstnanci, že provedli hodnocení rizik a vypracovali nezbytnou dokumentaci.^{iv}
- ➡ V Nizozemsku naznačují údaje z nizozemského inspektorátu práce za rok 2006, že hodnocení rizik provedlo 42 % nejmenších podniků s 1 až 4 zaměstnanci (a 53 % podniků s 5 až 9 zaměstnanci). Tento údaj

dosahuje až 81 % u podniků s 10 až 99 zaměstnanci a 97 % u podniků s více než 100 zaměstnanci.^v

- Průzkum konaný v roce 2005 v Itálii ukazuje, že hodnocení rizik provedlo 88,5 % podniků s méně než 50 zaměstnanci. V podnicích s více než 50 zaměstnanci dosáhlo toto číslo až 93,4 %. U podniků s méně než 50 zaměstnanci zdokumentovalo hodnocení rizik 84,5 % podniků, zatímco u podniků s více než 50 zaměstnanci dosáhl tento údaj 92,6 %.^{vi}
- Podle španělského pátého národního průzkumu pracovních podmínek^{vii}, který byl proveden v roce 2003, uvedlo 61 % zaměstnavatelů v průmyslu a službách, že provedli nebo provádějí hodnocení rizik. Ve srovnání s předchozím průzkumem z roku 1999 se toto číslo zdvojnásobilo.
- V Německu naznačuje průzkum z roku 2005, že hodnocení rizik provedlo 30 % podniků s 1 až 9 zaměstnanci. U podniků s 10 až 49 zaměstnanci dosáhl tento údaj 54 % a u podniků s 50 až 249 zaměstnanci 80 %. Z velkých podniků s 250 a více zaměstnanci jich hodnocení rizik uskutečnilo 97 %.^{viii}
- V rámci lotyšského průzkumu^{ix} provedeného v roce 2006 tři čtvrtiny zaměstnavatelů uvedlo, že hodnocení rizik nebylo provedeno vůbec nebo bylo provedeno částečně, a pouze 22 % respondentů uvedlo, že uskutečnili plnohodnotné hodnocení rizik. Při srovnání s údaji z předchozího průzkumu lze dojít k závěru, že počet podniků, kde bylo provedeno plnohodnotné hodnocení rizik, stoupl z 15 % v roce 2002 na 22 % v roce 2006.

Kvalitní hodnocení rizik, včetně dokumentace, zhodnocení a vypracování akčních plánů, je i nadále významným úkolem

- Podle podrobnějšího průzkumu týkajícího se hodnocení rizik provedeného v Itálii v letech 2000–2002 95 % podniků potvrzuje, že provedly hodnocení rizik, ale jen 54 % uvádí, že došlo k přezkoumání závěrů tohoto hodnocení. Kromě toho ve 23 % případů nejsou identifikováni zaměstnanci, kteří jsou daným rizikům vystaveni, a v 21 % případů není k dispozici dostatek informací o preventivních a ochranných opatřeních, popřípadě tyto informace zcela chybí. Tento průzkum rovněž ukazuje, že zapojení zaměstnanců do procesu hodnocení rizik je významnější ve velkých podnicích: 41 % v nejmenších podnicích (se 6–10 zaměstnanci) a 57 % v největších podnicích (s 200 a více zaměstnanci).^x
- Co se týče Spojeného království, z průzkumu provedeného v roce 2007 odborovým kongresem (*Trade Union Congress*) mezi zástupci zaměstnanců pro BOZP vyplývá, že méně než tři z deseti (28 %) uvádí, že jsou spokojeni se svým zapojením do příprav hodnocení rizik. 44 % zástupců uvádí, že nejsou do tohoto procesu zapojeni vůbec a 27 % uvádí, že nejsou zapojeni dostatečně.^{xi}

- ▶ Podle průzkumu provedeného dánskou konfederací odborových svazů (LO) v roce 2003^{xii} splnily tři čtvrtiny podniků své povinnosti a zaznamenaly výsledky hodnocení rizik v písemném dokumentu. Čtyři pětiny z těchto podniků uvádí, že s tvorbou dokumentu neměly žádné potíže. Dvě třetiny se domnívají, že provádění hodnocení rizik mělo kladný dopad na jejich pracovní prostředí, a 40 % uvádí, že hodnocení rizik zlepšilo dialog mezi vedením a zaměstnanci.

3.2 Hodnocení rizik v pěti krocích

Ve většině podniků by měl dobře fungovat jednoduchý postup hodnocení rizik sestávající z pěti kroků^{xiii}. Stejně dobře však lze uplatnit i jiné metody, a to zejména v případě složitějších rizik či okolností.

Krok 1 — Určení rizik a ohrožených osob

Vyhledání těch věcí na pracovišti, které mohou způsobit újmu na zdraví, a identifikace pracovníků, kteří by mohli být vystaveni těmto nebezpečím.

Krok 2 — Vyhodnocení rizik a jejich seřazení podle priorit

Posouzení existujících rizik (jejich závažnosti, pravděpodobnosti atd.) a jejich seřazení podle důležitosti. Je nezbytné, aby byly upřednostněny činnosti, jejichž cílem je odstranění nebo prevence rizik.

Krok 3 — Rozhodnutí o preventivním opatření

Určení vhodných opatření pro odstranění zjištěných rizik nebo jejich udržení pod kontrolou.

Krok 4 — Přijetí opatření

Zavedení preventivních a ochranných opatření na základě plánu, v němž jsou stanoveny priority (je nanejvýš pravděpodobné, že všechny problémy nemohou být vyřešeny okamžitě), a přesné určení, kdo udělá co a kdy, kdy má být opatření zavedeno a také přesné určení prostředků zavedených na provedení těchto opatření.

Krok 5 — Monitorování a přezkum

Hodnocení by mělo být v pravidelných intervalech přezkoumáváno, aby se zajistilo, že bude stále aktuální. Musí být zrevidováno pokaždé, když dojde k významným změnám v organizaci, a také v důsledku zjištění, která vyplynula ze šetření úrazu nebo případů, kdy k úrazu téměř došlo^{xiv}.

4. Případové studie

Pod pojmem, jako je hodnocení rizik, které může být vnímáno jako něco abstraktního nebo prostě jako jen další administrativní břemeno, se skrývají konkrétní příběhy. Pokud se neprovedou náležitě kroky k identifikaci a řízení

rizik, může se stát, že lidé přijdou o život anebo budou nuceni se do konce života potýkat s následky úrazů a poškození zdraví.

4.1 Vážný úraz způsobený chemickou látkou

Mladý muž ve věku 23 let utrpěl rozsáhlé popáleniny při kontaktu s hořlavou látkou používanou na čištění stříkacích pistolí na barvu. Chybná praxe v podniku zahrnovala nedostatečná bezpečnostní opatření při manipulaci s nebezpečnými chemikáliemi a při jejich skladování a nedostatečné proškolení a dohled. Mimořádně nebezpečným zvykem bylo přechovávání nebezpečné čisticí látky na pistole v neoznačených a neuzavřených kbelících. I po této strašné nehodě podnik splnil požadavky inspektorátu práce na zlepšení teprve poté, co byl zažalován u soudu a pokutován^{xv}.

4.2 Smrtelné úrazy v zemědělství

Dva mladí migrující pracovníci (21 a 27 let) zemřeli poté, co je zachytil stroj používaného na ovocnářské farmě. Jejich úkolem bylo stavět a rozmontovávat fóliovníky, které jsou jištěny dlouhými lany. Tito pracovníci se zamotali do lana při používání navijáku namontovaného na traktoru. Nebylo provedeno hodnocení rizik a naviják namontovaný na traktoru byl nevhodný, neboť neměl automatický vypínač pro případ zamotání se do lana. Pracovníci nebyli příslušně vyškoleni ani upozorněni na nebezpečí, které tento úkol představoval. Vyšetřovatelé upozornili na skutečnost, že mnozí pracovníci na farmě jsou studenti, kteří nemají příliš velké povědomí o bezpečnosti práce^{xvi}.

4.3 Poškození z přetěžování opakovanými pohyby (RSI)

Stephen Fisher byl hlavním inženýrem v leteckém průmyslu a vykonával náročnou a zajímavou práci na novém rozsáhlém evropském projektu vývoje raketových střel, která vyžadovala intenzivní a časově náročnou práci na počítači. Jednoho rána v roce 2002 pocítil při práci na svém PC intenzivní a náhlou bolest („jako by ho zasáhl blesk do ruky“), která postupovala k ramenu. Od té doby se už nikdy necítil jako dříve. Musel okamžitě přestat používat počítač, nemohl používat telefon ani řídit auto. Po dvou měsících odešel na dlouhodobou pracovní neschopnost. Po osmnácti měsících odešel do invalidního důchodu.

Téměř po 6 letech, kdy na léčení poškození z přetěžování opakovanými pohyby vynaložil více než 13 000 EUR, neboť toto léčení není ve Spojeném království hrazeno zdravotním pojištěním, stále není úplně vyléčen. Toto poškození mu stále brání ve vykonávání práce, kterou by před několika lety považoval za snadnou.

Tato rizika jsou dobře známá a zdokumentovaná, hodnocení rizik však nebylo provedeno. Těmto poškozením lze předcházet tím, že se (pomocí hodnocení rizik) určí existence rizik nebo první příznaky a přijmou se včasné opatření. Zkušenost pana Fishera však bohužel není ojedinělá^{xvii}.

5. Příklady správné praxe

5.1 Odstraňování rizika

Nizozemský podnik vyrábí žebrované podlahové komponenty. K přepravě těchto výrobků používá systém dřevěných palet, kdy pracovníci musí manipulovat s nešikovně tvarovanými bloky palet, které za sucha váží 25 kg.

Z hodnocení rizik vyplynulo riziko muskuloskeletálních poruch vyplývajících z ruční manipulace s těmito těžkými bloky palet.

Možná řešení spočívala ve změně konstrukce palet nebo materiálů, z nichž se vyrábějí, a v používání mechanických zvedacích pomůcek. Podnik však došel k názoru, že nejlepším řešením bude zbavit se palet úplně.

Na setkání se zaměstnanci, při němž byly hledány nové nápady, se dospělo k řešení: zabudování zapuštěných prvků do žebrovaných podlahových komponentů samotných tak, že dřevěné palety budou zbytečné. Proveditelnost tohoto řešení byla otestována, zejména bylo ověřeno, že komponenty s novou konstrukcí si zachovaly požadovanou kvalitu a konstrukční normy.

Výsledkem je, že ani zaměstnanci, ani další pracovníci, jako například řidiči subdodavatelů, nemusí vynakládat fyzické úsilí a riskovat zranění při manipulaci s paletami.

Při ročních nákladech 137 000 EUR ušetřila změna konstrukce ročně 91 000 EUR při použití jiných komponentů a 22 000 EUR za nákup palet. Určit spojitost přímo mezi snížením pracovní neschopnosti způsobené nemocemi z povolání za poslední tři roky se změnou konstrukce je poněkud obtížnější, ale určitý vztah zde jistě je. Dalším přínosem je snížení hlučnosti, neboť se již nepoužívají nastřelovací pistole na opravy palet, a rychlejší dodávky na místo určení, neboť není nutno nakládat palety na nákladní vozy.

Další informace: <http://osha.europa.eu/publications/reports/TE7606536ENC>

5.2 Snížení hlučnosti, snížení prašnosti

V rakouském podniku se provádělo intenzivní broušení při opracovávání kovu, což způsobovalo velkou prašnost a hlučnost. Podnik se rozhodl situaci zlepšit a vypracovat projekt na snížení těchto emisí.

Byly uvolněny dostatečné finanční prostředky a personál a projektový tým zahrnoval dělníky, jichž se problém týkal, vedoucí pracovníky, lékaře zabývající se nemocemi z povolání, zástupce odborů a odborníky na prevenci. Hledali možná řešení, vedli diskuse s možnými dodavateli a s orgány z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví. Vznikl přibližně tucet nápadů, které byly následně vyhodnoceny.

Mezi zavedené změny patří:

- brusné kabiny s odsáváním,
- systémy místního odsávání,

- ▀▀▀ filtrační systémy,
- ▀▀▀ optimalizace zachycování prachu díky změně konstrukce brusného zařízení,
- ▀▀▀ lepší osvětlení, které snižuje oslňování a stínění.

Výsledkem bylo:

- ▀▀▀ snížení podílu atmosférického prachu (na některých místech až o 90 %),
- ▀▀▀ omezení průvanu a
- ▀▀▀ po zavedení kabin snížení hlučnosti o 10 dB(A) pro dělníky ovládající stroje i v okolních prostorách haly.

Celková investice dosáhla přibližně 400 000 EUR. Kromě zlepšení bezpečnosti a zdraví dělníků představuje přínos snížení množství prachu rozptýleného ve vzduchu celkovou úsporou 70 000 EUR ročně.

Další informace: <http://osha.europa.eu/publications/reports/106>

6. Další odkazy

Internetová stránka kampaně

<http://hw.osha.europa.eu>

Informační list č. 80: *Hodnocení rizika – úlohy a povinnosti*

<http://osha.europa.eu/publications/factsheets/80>

Informační list č. 81: *Hodnocení rizika – klíč k ochraně zdraví na pracovišti*

<http://osha.europa.eu/publications/factsheets/81>

Směrnice Rady 89/391 ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci

<http://osha.europa.eu/legislation/directives/A/1/1>

Hodnocení rizik

<http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>

7. O Evropské agentuře pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci se sídlem ve španělském Bilbao byla zřízena Evropskou unií s cílem poskytovat informace z oblasti BOZP. Agentura působí jako katalyzátor při přípravě a šíření informací, které pomáhají chránit pracovníky v Evropě.

Tím, že sdružuje zástupce vlád a organizací zaměstnavatelů a zaměstnanců, stejně jako přední odborníky na BOZP z členských států EU i dalších zemí, je agentura spolehlivým, vyváženým a nezáujatým zdrojem informací o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.

Další informace jsou k dispozici na internetových stránkách agentury:
<http://osha.europa.eu>

-
- ⁱ P. Hämäläinen, J. Takala, K.L. Saarela, (study to be published), Tampere University of Technology (Finland), study made for the International Labour Office, ILO..
- ⁱⁱ Council Directive 89/391/EEC of 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work.
(<http://osha.europa.eu/legislation/directives/A/1/1>).
- ⁱⁱⁱ COM (2004) 62 final: COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF REGIONS on the practical implementation of the provisions of the Health and Safety at Work Directives 89/391 (Framework), 89/654 (Workplaces), 89/655 (Work Equipment), 89/656 (Personal Protective Equipment), 90/269 (Manual Handling of Loads) and 90/270 (Display Screen Equipment).
- ^{iv} Th. Coutrot, *Plus de trois établissements sur quatre déclarent évaluer les risques professionnels, Premières Synthèses n-09.3*, Dares, Mars 2007 (Enquête relations professionnelles et négociations d'entreprise (REPONSE) 2004-2005).
- ^v M. Bos, F. Saleh, O. Erdem, J. Samadhan, *Arbo in bedrijf 2006*. *Een onderzoek naar de naleving van arbo-verplichtingen, blootstelling aan arbeidsisico's en genomen maatregelen in 2006*, Arbeidsinspectie, October 2007.
- ^{vi} S. Perticaroli, A. Leva, *La cultura della sicurezza. Indagine sulle modalità di gestione di salute e sicurezza nelle aziende italiane*, ISPESL, November 2006.
- ^{vii} Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el trabajo, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, *V Encuesta nacional de condiciones de trabajo*, 2004.
- ^{viii} Survey conducted by BGZ (Berufsgenossenschaftliche Zentrale für Sicherheit und Gesundheit):
http://www.hvbg.de/d/bgz/bgz_info/veranst/archiv_vera/bgz_fachv_nov_2005/seite02.html
http://www.hvbg.de/d/bgz/bgz_info/pdf_bild_info/bgz_fach_nov_2005/pp_rentrop.pdf
- ^{ix} A/S "Inspecta Latvia" & RSU DVVI, *Working conditions and risks in Latvia*, 2007. (Research "working conditions and risks in Latvia" 2005-2007).
- ^x Coordinamento delle Regioni e Province autonome, *Rapporto conclusivo del progetto nazionale di monitoraggio e controllo dell'applicazione del D.Lgs. 626/94*, November 2003.
- ^{xi} TUC, *Focus on Health and Safety. Trade Union trends survey 06/02. TUC biennial survey of safety reps 2006*, London, 2006.
- ^{xii} LO, *Danske virksomheders brug af APV (Danish Companies' use of Workplace Risk Assessment)*, April 2003.
- ^{xiii} Whether the risk assessment process in your country is divided into more or fewer steps, or even if some of the five steps are different, the guiding principles should be the same.
- ^{xiv} A near miss is an unplanned event that did not result in injury, illness or damage — but had the potential to do so.
- ^{xv} Reported in Health and Safety Practitioner, UK, 23.1, January 2005.
- ^{xvi} <http://www.hse.gov.uk/press/2005/e05095.htm>
- ^{xvii} <http://ew2007.osha.europa.eu/europeansummit/> (see "Stephen Fisher" - Workshop 3).